

Koniec demokracji w Tunezji?

Małgorzata Cichy

22.10.2021

Analiza w skrócie:

- Tunezja jest jedynym krajem, który odniósł sukces w wyniku wystąpień Arabskiej Wiosny w latach 2010-2011;
- niepokoje w tym kraju powróciły w 2021 roku w wyniku dysfunkcji rządu partii Ennahda i pandemii COVID-19, a także konfliktu na linii rząd–prezydent;
- ostatnie działania prezydenta Saieda poddają w wątpliwość możliwość utrzymania demokracji w Tunezji, zaś rosnący kryzys polityczny przekłada się negatywnie na bezpieczeństwo kraju.

Rewolucja w Tunezji, zwana Jaśminową Rewolucją, wybuchła w grudniu 2010 roku i była wywołana przede wszystkim fatalną sytuacją finansową Tunezyjczyków — korupcją, wysokim bezrobociem i inflacją, ale także brakiem swobód politycznych i łamaniem praw człowieka, w tym prześladowaniem politycznych przeciwników czy poważnym ograniczeniem wolności słowa i mediów. Bezpośrednią przyczyną protestów było samospalenie 26-letniego Mohameda Bouaziziego, zdesperowanego właściciela ulicznego straganu z warzywami, w grudniu 2010 roku¹. Rewolucja trwała niecały miesiąc i zapoczątkowała Arabską Wiosnę w krajach Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej (ang. *Middle East & North Africa*, MENA), m.in. w Libii, Egipcie, Syrii, Iraku, Jemenie, Omanie, Bahrajnie, Libanie, Jordanii, Maroku i Algierii. W wyniku masowych demonstracji Tunezyjczyków w styczniu 2011 roku obalono rządzącego od 1987 roku prezydenta Zine El Abidine Ben Ali, który następnie uciekł do Arabii Saudyjskiej, gdzie zmarł na raka prostaty w 2019 roku².

Choć w wyniku wydarzeń Arabskiej Wiosny dyktatury upadły w kilku krajach, ostatecznie jedynie w Tunezji rewolucja okazała się sukcesem — przyniosła wolne wybory do Zgromadzenia Konstytucyjnego i prezydenckie, demokratyzację i względną stabilność na lata, udało się również utrzymać świecki charakter państwa. W 2015 roku Tunezyjski Kwartet na rzecz Dialogu Narodowego (cztery organizacje pozarządowe, które były mediatorami w procesie konsolidacji demokracji po Jaśminowej Rewolucji) otrzymał nawet Pokojową

¹ Thessa Lageman, „Remembering Mohamed Bouazizi: The Man Who Sparked the Arab Spring”, al-Jazeera, <https://www.aljazeera.com/features/2020/12/17/remembering-mohamed-bouazizi-his-death-triggered-the-arab>.

² Bouazza Ben Bouazza, Elaine Ganley, „Toppled Tunisian Ruler Zine El Abidine Ben Ali Dies at 83”, Associated Press, <https://apnews.com/article/zine-el-abidine-ben-ali-tunis-ap-top-news-north-africa-international-news-a2ca39131c4248079f2b574909f02581>.

Nagrodę Nobla za „decydujący wkład w budowanie pluralistycznej demokracji w Tunezji po Jaśminowej Rewolucji z 2011 roku”³. Społeczność międzynarodowa także okazała państwu wsparcie, m.in. w 2019 roku Tunezja otrzymała od Stanów Zjednoczonych pomoc finansową w wysokości 335 mln dolarów, rozłożoną na 5 lat⁴.

Jednak kryzys polityczny powrócił w 2021 roku. Tunezyjczycy wyszli na ulice w proteście przeciwko trudnościom ekonomicznym powstałym w wyniku korupcji w rządzie i nieodpowiedniej reakcji władz na nasilającą się pandemię COVID-19⁵. Konflikt pomiędzy mającą większość w Zgromadzeniu Reprezentantów Ludowych (tłumaczonym także jako Zgromadzenie Przedstawicieli Ludowych), umiarkowaną islamistyczną partią Ennahda (pl. Ruch Odrodzenia) a Kaisem Saiedem — drugim już porewolucyjnym prezydentem, który w 2019 roku wygrał wybory większością blisko 73% głosów — skutkowało zdymisjonowaniem premiera przez prezydenta i zawieszeniem prac parlamentu na 30 dni, co wiązało się m.in. z cofnięciem immunitetu posłom. Ennahda szybko obwołała te działania zamachem na młodą demokrację. Protesty na ulicach Tunezji skierowane były przeciwko obu stronom politycznego konfliktu. Pod koniec sierpnia prezydent przedłużył zawieszenie parlamentu, czym złamał tunezyjską konstytucję⁶. To, a także wcześniejsze aresztowanie kilku przeciwników politycznych⁷, wywołało obawy społeczności międzynarodowej i samych Tunezyjczyków o stan demokracji w Tunezji.

O ile do tamtej pory można było jeszcze mieć nadzieję na wewnętrzne, demokratyczne rozwiązanie sporu, o tyle trudno jest o to w obliczu ostatnich działań prezydenta. 22 września mający już praktycznie totalną władzę w kraju Saied częściowo zawiesił konstytucję z 2014 roku, stwierdzając, że będzie przestrzegał tylko niektórych jej zapisów⁸. Prezydenta krytykują

³ The Norwegian Nobel Committee, „The Nobel Peace Prize for 2015”, <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/2015/press-release/>.

⁴ Reuters Staff, „U.S. Gives Tunisia \$335 Million in Financial Aid over Five Years”, Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-tunisia-economy-idUSKCN1VI1RT>.

⁵ Tarek Amara, Angus Mcdowall, „Tunisian Democracy in Turmoil after President Sacks Government”, Reuters, <https://www.reuters.com/world/middle-east/tunisian-democracy-crisis-after-president-ousts-government-2021-07-26/>.

⁶ Bel Trew, „Tunisia’s President Extends Suspension of Parliament Indefinitely in Move Dubbed ‘Dangerous for Democracy’”, *The Independent*, <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/tunisia-president-extends-suspension-parliament-b1907773.html>.

⁷ „Tunisia Coup: Two Opposition MPs Arrested after Criticising Power Grab”, Middle East Eye, <https://www.middleeasteye.net/news/tunisia-coup-two-opposition-mps-arrested>.

⁸ Erin Clare Brown, „Tunisia’s President Suspends Constitution”, *The National*, <https://www.thenationalnews.com/mena/tunisia/2021/09/22/tunisia-president-announces-suspension-of-constitution/>.

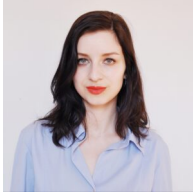
także dotychczasowi sojusznicy⁹, a protesty tunezyjskich obywateli w ostatnich dniach nasilają się — część osób demonstruje przeciwko prezydentowi, natomiast ci, którzy go wspierają, mają w pamięci jego wystąpienie przeciwko dysfunkcyjnemu rządowi i skorumpowanym parlamentarzystom.

Wydarzenia ostatnich dwóch miesięcy w Tunezji mogą mieć fatalne implikacje dla długotrwałych możliwości utrzymania bezpieczeństwa w kraju, a rządzenie dekretami tylko pogorszy sytuację. Rosnący autorytaryzm, represje oraz niestabilność ekonomiczna i polityczna będą wykorzystywane przez nadal aktywne w Tunezji grupy powiązane z al-Qaeda Islamskiego Maghrebu (AQIM) i Daesh; to ostatnie już w połowie lata świętowało „upadek demokracji” w Tunezji, można się więc spodziewać radykalizacji obywateli oraz zwiększonej liczby prób ataków terrorystycznych w tym kraju¹⁰. Nadal jednak wojna domowa pozostaje mało prawdopodobna.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Jacob Lees Weiss, „Tunisia’s Tense Political Situation and Consequences for Counterterrorism”, *Terrorism Monitor*, t. 19, nr 16, <https://jamestown.org/program/tunisias-tense-political-situation-and-consequences-for-counterterrorism/>.

O AUTORCE

Małgorzata Cichy. Magister Filologii Angielskiej oraz Bezpieczeństwa Narodowego i Międzynarodowego na Uniwersytecie Śląskim. Specjalizuje się w bezpieczeństwie międzynarodowym, jej główne zainteresowania to konflikty zbrojne, zjawisko współczesnego terroryzmu międzynarodowego, Bliski Wschód i zaangażowanie państw zachodnich oraz Rosji w tym regionie, a także relacje transatlantyckie.

JEŻELI DOCENIASZ NASZĄ PRACĘ, DOŁĄCZ DO GRONA NASZYCH DARCZYŃCÓW!

Z otrzymanych funduszy sfinansujemy powstanie kolejnych publikacji.

Możliwość wsparcia to bezpośrednia wpłata na konto Instytutu Nowej Europy: 95 2530 0008
2090 1053 7214 0001 tytułem: „darowizna na cele statutowe”.